

Målnummer:	Ö1743-10	Avdelning:	2
Domsnummer:			
Avgörandedatum:	2011-06-03		
Rubrik:	En talan mot en gäldenär som var i konkurs om en fordran som fick göras gällande i konkursen har tagits upp till prövning.		
Lagrum:	3 kap. 9 § andra stycket och 9 kap. 19 § konkurslagen (1987:672).		
Rättsfall:	<ul style="list-style-type: none"> • NJA 1897 s. 33 • NJA 2010 s. 643		

REFERAT

E.A. gick i konkurs den 27 november 2008. Under en period före konkursen överförde han genom ett antal banktransaktioner en stor summa pengar till sin hustru G.A:s bankkonton. G.A. gjorde i sin tur överföringar till E.A:s konton. G.A. gick i konkurs i juli 2009.

Stockholms tingsrätt

E.A:s konkursbo ansökte den 26 november 2009 om stämning mot G.A. avseende återvinning i konkurs enligt 4 kap. 5 § eller 6 § konkurslagen. Yrkat belopp uppgick till drygt två miljoner kr.

På fråga från tingsrätten förklarade konkursboets ombud att käromålet riktade sig mot G.A. som fysisk person och inte mot hennes konkursbo.

Tingsrätten (rådmannen Ulrika Tengelin) anförde följande i beslut den 16 december 2009.

Skäl

Enligt 3 kap. 1 § konkurslagen får gäldenären, sedan ett beslut om konkurs har meddelats, inte råda över egendom som hör till konkursboet. Talan får således inte väckas mot gäldenären över egendom som hör till konkursboet.

Twisten avser en återvinningsfordran uppgående till 2 035 212 kr. Twisten kan, redan med hänsyn till beloppens storlek, inte anses avse egendom som omfattas av G.A:s beneficium. Egendomen kan inte heller på annan grund anses undantagen från konkursen. Eftersom egendomen således får anses tillhöra G.A:s konkursbo föreligger sådant rät- tegångshinder som medför att talan skall avvisas.

Eftersom käranden förklarar att talan inte riktar sig mot G.A:s konkursbo har tingsrätten inte funnit skäl att delge talan med konkursboet.

Slut

Käromålet avvisas.

Svea hovrätt

E.A:s konkursbo överklagade i Svea hovrätt och yrkade att hovrätten, med undanröjande av tingsrättens beslut, skulle återförvisa målet till tingsrätten för

erforderlig handläggning.

Hovrätten (hovrättsråden Maria Wetterstrand Hagström och Kenneth Nordlander, referent, samt tf. hovrättsassessorn Sara Markstedt) anförde följande i beslut den 16 mars 2010.

Hovrätten, som instämmer i tingsrättens bedömning, avslår överklagandet.

Högsta domstolen

E.A:s konkursbo överklagade och yrkade att HD skulle återförvisa målet till tingsrätten för erforderlig handläggning.

G.A. bestred yrkandet.

Konkursboet åberopade ett rättsutlåtande av professor Mikael Möller.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, justitiesekreteraren Helena Tjörnstrand, föreslog i betänkande att HD skulle meddela följande beslut.

Skäl

E.A:s konkursbo ansökte i november 2009 om stämning mot G.A. G.A. var då sedan juli 2009 försatt i konkurs. I stämningsansökan yrkade E.A:s konkursbo att G.A. till konkursboet skulle utge 2 035 212 kr jämte ränta på visst sätt. Som grund för talan angavs att transaktionerna genom vilka den omstämda summan överförts till G.A. utgjorde transaktioner som skulle gå åter enligt 4 kap. 5 § konkurslagen (1987:672), eller, i andra hand, enligt 4 kap. 6 § samma lag.

Tingsrätten avvisade stämningsansökan på grund av rättegångshinder. Som skäl för beslutet angavs att tvisten gällde egendom som fick anses tillhöra G.A:s konkursbo och som inte kunde anses undantagen konkursen. E.A:s konkursbo överklagade beslutet och yrkade att tingsrättens beslut skulle undanröjas och målet återförvisas till tingsrätten för erforderlig handläggning. Hovrätten meddelade prövningstillstånd och fastställde därefter tingsrättens beslut utan att ange ytterligare skäl.

Frågan HD har att ta ställning till är huruvida en person som är försatt i konkurs har rätt att föra talan såsom svarande i rättegång om återvinning.

I 3 kap. 9 och 10 §§ konkurslagen anges vad som gäller för rättegång som pågår när gäldenären försätts i konkurs. Bestämmelserna täcker inte situationen att en rättegång inleds efter det att gäldenären försätts i konkurs. Av regleringen i 3 kap. 1 § konkurslagen om gäldenärens rådhetsförlost avseende tillgångarna i konkursboet följer dock att gäldenären inte är behörig att föra talan om sådan egendom. Detta innebär att talan om sådan egendom som ingår i konkursboet inte kan väckas av eller mot gäldenären under pågående konkurs. Den bristande behörigheten anses kunna vara ett avhjälpt processhinder, då sådan talan som riktas mot gäldenären ska delges konkursboet och talan av gäldenären ska avvisas först när det står klart att konkursboet inte kommer att överta gäldenärens talan. (Se Palmér och Savin, Konkurslagen [28 februari 2011, Zeteo] kommentaren till 3 kap. 9 § med hänvisning bl.a. till Welamson och Mellqvist, Konkurs, 10 uppl. 2003, s. 126.)

Tillgångarna i ett konkursbo utgörs enligt 3 kap. 3 § konkurslagen av all egendom som tillhörde gäldenären när konkursbeslutet meddelades, med undantag för vad som kan följa av 3 kap. 2 § konkurslagen, eller tillfaller gäldenären under konkursen och som är sådan att den kan utmätas. Av bestämmelsens andra stycke framgår vidare att till boet också räknas sådan

egendom som kan tillföras boet genom återvinning enligt 4 kap. konkurslagen.

En talan om återvinning avser egendom som kan tillföras konkursboet. Gälldenären på kärandesidan är därmed inte taleberättigad, eftersom han, såsom försatt i konkurs, inte har rådighet över sådan egendom, 3 kap. 1 och 3 §§ konkurslagen. Rätten att föra återvinningstalan som återvinningskärande tillkommer i stället i första hand konkursförvaltaren, 4 kap. 20 § konkurslagen.

Ett krav på att återvinning ska ske av ett visst penningbelopp innebär ett påstående om en fordran på återvinningsvarande. I de fall återvinningsvarande befinner sig i konkurs är fråga om en tvistig fordran som måste bevakas i svarandens konkurs för att ge rätt till utdelning. Eftersom resultatet av bevakningsförfarandet endast har verkningar inom konkursen, 9 kap. 19 § konkurslagen, kan det vara relevant både för käranden och svaranden att få ett avgörande som äger rättskraft även utom konkursen. Gälldenären har därför inte på grund av konkursen ansetts betagen sin rätt att föra talan såsom svarande i rättegång om fordringsanspråk riktat mot honom (se SOU 1944:210 s. 275, Welamson, Konkursrätt, 1961, s. 292, NJA 1897 s. 33 och RH 1994:102).

G.A. är därmed, oavsett att hon vid tidpunkten för inlämnandet av stämningsansökan var försatt i konkurs, inte förhindrad att föra talan som svarande i målet som avser fordringsanspråk riktat mot henne. Tingsrätten borde därför inte ha avvisat talan. Att så skedde utgör sådant fel som bör föranleda att tingsrättens beslut undanröjs och målet visas åter till tingsrätten för fortsatt behandling.

HD:s avgörande

Med ändring av hovrättens beslut undanröjer HD tingsrättens beslut och visar målet åter till tingsrätten för fortsatt behandling.

HD (justitieråden Severin Blomstrand, Stefan Lindskog, referent, Agneta Bäcklund, Ingemar Persson och Martin Borgeke) meddelade den 3 juni 2011 följande beslut.

Skäl

1. Sedan E.A. fört över vissa belopp till G.A. har båda satts i konkurs. E.A:s konkursbo har mot G.A. väckt talan om återvinning av överföringarna (efter avdrag för vissa återföringar). Frågan är om den talan rätteligen skulle ha väckts mot G.A:s konkursbo och om talan mot henne därför, såsom domstolarna har funnit, ska avvisas.
2. En allmän utgångspunkt är att rätt svarande i ett dispositivt mål är den mot vilken käranden riktar sin talan. Att i en rättegång svaranden är "fel" ansvarssubjekt - dvs. att någon annan än svaranden såsom gälldenär eller besittare av omtvistad egendom eller i annan egenskap svarar för det anspråk som käranden gör gällande - ska således normalt inte leda till att domstolen avvisar ett yrkande rörande anspråket (jfr NJA 2010 s. 643). Om käranden påstår att svaranden svarar för det hävdade anspråket ska yrkandet i regel prövas materiellt. Endast om särskilda förhållanden - t.ex. tredje mans intresse - motiverar sakprövningshinder ska yrkandet avvisas.
3. Av det anförda följer att även om G.A., för det fall det anspråk som E.A:s konkursbo för talan om i sig skulle vara berättigat, inte personligen skulle ansvara för detta, ska boets talan tas upp till prövning om inte särskilda förhållanden föranleder annat. Frågan är då om det konkursrättsliga regelsystemet hindrar att talan väcks mot G.A.
4. Den som satts i konkurs är inte därmed i sig betagen sin förmåga att rättshandla eller att vara part i rättegång. En talan som väcks mot konkursgälldenären ska alltså inte avvisas redan på grund av konkurstillståndet.

Däremot kan det tillståndet, beroende på när talan väcktes och vad den avser, inverka på ordningen för en prövning.

5. Den talan som E.A:s konkursbo för mot G.A. går ut på betalning. Frågan är alltså, som boet också uttryckligen gjort klart i HD, om ett fordringsanspråk och inte, såsom domstolarna synes ha uppfattat det, om ett anspråk på egendom som ingår i G.A:s konkurs. Eftersom anspråket uppkommit före konkursbeslutet kan det bevakas i G.A:s konkurs såsom en konkursfordran.

6. I 3 kap. 9 § andra stycket konkurslagen föreskrivs att om en talan förs mot gäldenären angående en fordran som kan göras gällande i konkursen, får konkursboet träda in i rättegången vid sidan av gäldenären. Om bestämmelsen omfattar även en rättegång som inletts efter konkursbeslutet, måste av boets inträdesrätt följa att en talan mot gäldenären inte ska avvisas. Att den talan prövas är ju en förutsättning för att boet ska ha en rättegång att träda in i. Huruvida bestämmelsen omfattar också rättegång som inletts efter konkursbeslutet kan det dock råda delade meningar om (jfr Jenny Söderlund, Konkursrätten, 2009, s. 467).

7. Om bestämmelsen i 3 kap. 9 § andra stycket konkurslagen inte skulle vara direkt tillämplig på en rättegång som inletts efter konkursen, betyder emellertid inte det att den saknar betydelse för vad som gäller i fråga om sådan rättegång. Bestämmelsen förutsätter nämligen att en talan mot gäldenären om ett fordringsanspråk kan prövas i sak. I det hänseendet saknas tillräcklig anledning att göra skillnad mellan en pågående och en ny rättegång. Här bör också uppmärksammas bestämmelsen i 9 kap. 19 § konkurslagen. I den föreskrivs att genom ett beslut i en tvist angående en bevakad fordran avgörs endast vilken rätt som tillkommer fordringen i konkursen. Också den bestämmelsen får anses förutsätta att en borgenär utan hinder av gäldenärens konkurs ska kunna föra en talan mot denne angående ett fordringsanspråk, och det även om anspråket får göras gällande i konkursen. En efter konkursbeslutet väckt talan avseende ett sådant anspråk ska således inte avvisas (jfr beträffande äldre rätt NJA 1897 s. 33).

8. Av det anförda följer att mot G.A. förd talan ska prövas i sak. Med ändring av hovrättens beslut ska därför tingsrättens beslut undanröjas och målet återförvisas till tingsrätten för fortsatt behandling.

HD:s avgörande

Med ändring av hovrättens beslut undanröjer HD tingsrättens beslut och visar målet åter till tingsrätten för fortsatt behandling.

Referenten, justitierådet Stefan Lindskog, tillade för egen del:

1. I målet förd talan skulle ha kunnat avse vid konkursbeslutet identifierbara medel som G.A. mottagit av E.A. (eller surrogat för dessa medel, jfr NJA 2009 s. 500) och därmed egendom som, om inte separationsrätt för återvinningskäranden förelåg (jfr NJA 1985 s. 178 beträffande en liknande sakrättslig konflikt), ingick i konkursen. Därvid märks att när ett anspråk mot en konkursgäldenär avser egendom som ingår i konkursen och som gäldenären därför saknar rådighet över (jfr 3 kap. 1 § konkurslagen), har det i rättslitteraturen antagits att processhinder skulle föreligga (hindret skulle dock kunna avhjälpas genom att konkursboet trädde in i processen).

2. Förklaringen till denna rättsuppfattning torde vara att konkursgäldenären ansetts vara ägare till den egendom som ingår i konkursen (jfr Gösta Walin i Svensk Juristtidning 1962, s. 719), och att det därför rörde sig om en representationsfråga. Enligt ett nutida synsätt bör emellertid utgångspunkten vara att vid en konkurs övergår den egendom som omfattas av konkursen till konkursboet såsom en särskild juridisk person (i NJA 2010 s. 617 p. 8 noterar HD båda synsätten med konstaterandet att valet inte hade någon betydelse i det fallet). Det synsättet stämmer väl med såväl att gäldenären inte råder över

konkurrendomen som att en talan om bättre rätt kan föras direkt mot boet utan att gäldenären behöver ta del i rättegången. Med synsättet framträder också likheten med det fallet att en talan om bättre rätt väcks mot någon som har överlåtit egendomen.

3. Av det angivna synsättet följer att det inte på konkurssystematisk grund finns skäl för att hindra en prövning av en på den ena eller andra grunden (här konkurslagens återvinningsregler) mot konkursgäldenären för talan om bättre rätt till egendom som ingår i konkursen. Det utesluter inte att det kan finnas särskilda skäl för ett sådant sakprövningshinder. I det hänseendet kan då antecknas följande.

4. En aspekt är den rättskraft som en dom mot konkursgäldenären kan ha mot konkursboet. När talan väckts efter konkursbeslutet får det anses klart att en dom mot gäldenären i ett mål som konkursboet inte deltagit i saknar rättskraft mot detta (beträffande det fallet att rättegången pågick vid konkursbeslutet, se Jenny Söderlund, Konkursrätt, 2009, s. 461 ff. med hänvisningar). Det gäller oberoende av vad för talan går ut på.

5. En annan aspekt är att ett konkursbo kan ha ett intresse av att få fastslaget att kärandens anspråk inte kan göras gällande ens mot konkursgäldenären; anspråket kan ju då, typiskt sett, så mycket mindre göras gällande mot boet. Det intresset, som bäst tillgodoses genom boets deltagande i processen, måste emellertid anses tillräckligt beaktat genom reglerna om intervention (jfr beträffande fordran som kan göras gällande i konkursen 3 kap. 9 § andra stycket konkurslagen). Detsamma måste anses gälla konkursboets intresse av att undvika att en dom mot konkursgäldenären får s.k. bevisverkan mot boet. Det kan f.ö. sättas i fråga om det alls finns utrymme för någon sådan verkan och vad den i så fall skulle bestå i (jfr Stefan Lindskog, Skiljeförfarande, 2005, IV:0-5.2.6).

6. I övrigt är det svårt att se att det skulle finnas något särskilt skäl som fordrar beaktande i aktuellt hänseende.

7. Det kan mot bakgrund av det anförda sättas i fråga om uppfattningen att en talan rörande egendom som omfattas av konkursen ska avvisas om den väcks mot konkursgäldenären har fog för sig. Frågan, som inte ställs på sin spets i detta mål, förtjänar emellertid en mer ingående analys än de föregående marginalanteckningarna.

HD:s beslut meddelat: den 3 juni 2011.

Mål nr: Ö 1743-10.

Lagrum: 3 kap. 9 § andra stycket och 9 kap. 19 § konkurslagen (1987:672).

Rättsfall: NJA 1897 s. 33, NJA 2010 s. 643.

Sökord: Konkurs; Avvisning; Rättegång; Rättegångshinder; Konkursfordran

---